

Elérni az elérhetlent

A minap egy színház igazgatójával, rendezőjével találkoztam, aki az *Elérhetetlen föld* megjelenésekor, 1969-ben, egy kis alföldi város gimnáziumában tanított. Amikor megtudta, ki vagyok, hévvel, tűzzel mondta el, hogy mit jelentett neki az az antológia: reményt, hogy mégis lehet. Ennél nem találok tömörebb, jobb, meghatóbb dicsőrejtést. Tehát a remény részese lehettem egy régi, már történelmi pillanatban. És hogy a gyűjtemény napvilágot láthatott, elsősorban Oláh Jánosnak és Angyal Jánosnak köszönhetjük. Lankadatlanul járták a stációkat egészen addig, amíg furcsa véletlenül Darvas József (szülővárosom nem egészen dicsőséges szülöttje) pártfogásába nem vette. Már összegyűjtöttük a magánkiadásra a pénzt, amikor a színen megjelent. Szébb lett volna, ha saját erőből, a szamizdatok elődjeként jelenik meg, de hát így alakult.

Amikor Oláh Jánost a 70. születésnapján üdvözlöm, először is azt a munkát köszönöm meg neki, amit az antológiáért tett. Övé a címadó vers, a gyönyörű *Elérhetetlen föld*. Az a föld a szülőfalujáé, Nagyberkié, onnan emelkedik fel egy másik, elvont földdé, amelyet egyszer el kellene érnünk. Mint kaposvári (somogyi) könyvtáros, megfordultam benne, és ezen a versen át néztem a Kapos-menti kis falut, néztem „*a robogó fellegeket*”. Ki figyelt föl ennek a versnek a szépségére? És ki figyelt föl arra a két sorra, amely olyan pontosan fogalmazza meg annak a nemzedéknek a lelki állapotát? „...*a fölnehlázadt lázadók nyugalma / torz haragvássá növekszik bennem*”. És az *Otromba tréfára*, amely a könyv egyik legjobb, fiatalos tűzű verse? „*Testvéreim, proletárok, / a világnak nekivágok*.” Ki az a proletár? Nem a munkásmozgalmi, hanem a latin *proletarius*, a mindenkori szegény.

Itt állunk hetvenévesen, és azt kérdezhetnénk: nekivágtunk a világnak, de elértük-e a sóvárgott földet? 1969 után még három évtizedet kellett várnunk arra, hogy szabadon dönthessünk sorsunk és verseink felől. Ma már nevetséges, hogy egy-egy vers, egy-egy sor miatt egy-egy kötetet kéziratba zártak, némaságra ítélték. Megsínylettük az álul hallgatag cenzúrát. Közülünk egyik nagy vesztesének Oláh Jánost látom, sokkal többre juthatott volna, ha nem kötik gúzsba, ha szabadon élhet vonzalmaival, tehetségével.

A népi irodalom elkötelezettje, a *Magyar Naplót* emiatt szolgálja most már tizennyolc esztendeje. Mondtam is neki, ne szolgálj már tovább, vegye át más a gondjait, magaddal törődj, – írj! Ennek már néhány esztendeje, de csak bólogatott, és szerkeszti még most is a Naplót. Az *Elérhetetlen földet* írja benne tovább, elérni az elérhetlent.

Hetvenedik születésnapján egy rövid kis verssel köszöntöm, amelynek a kiindulópontja Bella Istvántól származik. Péntek Imrét köszöntötte vele hatvanadik születésnapján. Elorzom tőle a két első sort, mintegy mottóul, kiborítom belőle Péntek Imrét és onnan folytatom neked, *Oljanó*, játékból és szeretettel, a ti Zsigátok:

„*Mint betyár a kurtavasnak,
örülj a hatvanasnak.*”

Mint zsvány a deresnek,
ÖRÜLJ A HETVENESNEK!

Mint cigány az ócskavasnak,
örülj a nyolcvanasnak!

Mint kutya kilenc ebnek,
örülj a kilencvennek!

Mint Isten Szent Ferencnek,
örülj a kilencvenkilencnek!

Isten majd égbe iktat,
örülj a századiknak!

2012. október 29.